

Tatili Öğrenme Fırsatına Dönüştürmek

Öğrencilerimiz birçok yeni bilgiyi, beceriyi kazandıkları bir dönem geçirdiler. Hem dinlenebilecekleri hem de öğrendiklerini gözden geçirebilecekleri, öğrenme süreçlerinde oldukça önemli rol oynayan bilişsel fonksiyonlarını geliştirebilecekleri güzel bir fırsat var önlerinde.

Önceki yazımızda, öğrenmeyi etkileyen bilişsel ve duygusal süreçlerden söz etmiş, bazı bilişsel fonksiyonların öğrenmenin gerçekleşmesi ve kalıcı hâle gelmesi için önemli olduğunu vurgulamış ve ana başlıklarıyla bu fonksiyonların karşılık geldiği alanları sizinle paylaşmıştık. Bu yazımızda, bir önceki yazımızda belirttiğimiz *planlama, eş zamanlılık, dikkat ve ardıllık* fonksiyonlarının gelişimi için önerilere yer verdik. Önerilerimiz sadece tatilde yapmanız için değil, tüm yıl boyunca ve akademik hayatları süresince öğrencilerimize katkı sunacak öneriler. Önerilerimizden yararlanmanız dileğiyle...

Planlama/organizasyon/zaman yönetimi becerisinin gelişimi için;

- Karşılaştıkları problemlerde, onları çözüm üretmeleri için teşvik edebilirsiniz. Örneğin “Sence ve başka?” sorularını daha sık sorarak alternatif çözümler ortaya koymaları için teşvik edebilirsiniz, farklı yolların ve bakış açılarının da olduğunu fark etmelerine yardımcı olabilirsiniz.
- Zaman farkındalıklarının artması ve sürdürdükleri bir etkinlikte zamanı yönetebilmeleri için onları teşvik edebilirsiniz. Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte birçok evde duvar saati bulunmuyor, elektronik cihazlarımızın saatlerine bakmaya alıştığımız için çocuklarımızın da duvar saatine ihtiyacı yok, diye düşünüyoruz ancak özellikle ilkokulda zaman yönetimini öğrenebilmeleri için duvar saati onlara çok yardımcı oluyor. Bu nedenle onların sıklıkla görebileceği bir alanda duvar saati bulundurmanız faydalı olacaktır. Ayrıca büyük bir takvim olması da günlerini planlamalarına katkı sağlayacaktır.
- Tüm aileyi ilgilendiren önemli bir kararı alacağınız zaman çocuklarınızla değerlendirebilirsiniz. Örneğin bir otomobil almaya karar verdiğinizde markası, özellikleri, fiyatı, olumlu ve olumsuz özellikleri hakkında onlarla fikir alışverişinde bulunmanız, bu özelliklerle ilgili beyin fırtınası yapmanız hem önemli bir konuda fikirleri alındığı için kendilerini daha değerli hissetmelerine katkı sağlayacak hem de farklı zamanlarda bir karar verecekleri zaman daha bilinçli bir düşünme sürecinden geçmelerine yardımcı olacaktır.
- Akşamları bir araya geldiğinizde, küçük zaman sınırlamaları getirerek çocuğunuzu belli görevleri yerine getirmeleri için motive edebilir, bu aktiviteyi ailece oynanan bir oyuna dönüştürebilirsiniz. Örneğin 5 dakika içinde salonu toplama, 30 saniye içinde, içerisinde B sesi geçen 10 tane sözcük bulma gibi bazı etkinlikler yapabilirsiniz.

- Hızlı olmak, zamanı doğru yönetebilmek elbette önemli ancak bu hız bazen öğrencilerimizin yönergeleri çok iyi anlamadan harekete geçmelerine, bir soruyu soru kökünü okumadan yanıtlamalarına, küçük ancak sonucu etkileyen hatalar yapmalarına neden olabiliyor. Bu nedenle, çocuklarınıza BEKLE-DÜŞÜN-HAREKET ET alışkanlığı kazanmaları için yardımcı olabilirsiniz.
- Bazı önemli etkinlikleri onların organize etmeleri için teşvik edebilirsiniz. (hafta sonu tatili, doğum günü partisi vb.)
- Bir yere gideceğiniz zaman, haritaya rotayı birlikte yazabilir, trafik durumu, varış süresi, kullanılacak yolun ücreti gibi durumları onlarla inceleyerek alternatif güzergâhları görüp gideceğiniz yolu birlikte belirleyebilirsiniz.
- Gündemdeki bir konu ile ilgili yaş düzeyine uygun olarak tartışmalar yapabilir, güncel problemler için birlikte çözümler üretebilirsiniz.
- İş yerinde, gündelik hayatta yaşadığınız bazı problemlerle ilgili çocuklarınıza danışabilir, size fikir vermelerini isteyebilirsiniz.
- Okudukları bir kitaptan ya da izlediğiniz bir filmden sonra “Onun yerinde sen olsaydın neler yapardın, karakterin ismi daha farklı olsaydı ne olmasını isterdin, sonu başka nasıl bitebilirdi, sence o ne hissetmiş olabilir?” gibi yaratıcılığı geliştirebilecek sorular sorabilirsiniz.

Eşzamanlılık/yönerge alma/organizasyon/analitik düşünme becerisinin gelişimi için;

- Yönerge alma becerisini desteklemek amacıyla “Masanın yanındaki kutunun içinde duran pembe defteri getir, dolabın yanındaki komodinin üzerindeki saati ver, orta çekmecedeki kırmızı saplı kaşığı kullanabilirsin, odadan çıkıp sola döndüğünde askıda duran yeşil ceketin cebindeki kâğıdı getir.” gibi çoklu yönergeler verebilirsiniz. Evde karmaşık yönergeler almaya alıştıkça, okulda öğretmenlerinden aldıkları yönergeleri doğru anlama becerileri de artacak ve yönergenin yanlış algılanmasından kaynaklanan hataları azalacaktır.
- Yeni öğrendikleriyle, eski bilgileri arasında bağlantı kurması için fırsatlar yaratabilirsiniz. Onu bu yönde düşündürmeye teşvik edecek sorular sorabilirsiniz.
- Labirent tarzında düzenlenmiş bulmacalar çözmesi için teşvik edebilirsiniz.
- Nesnelerin konumunu daha doğru algılamalarına katkı sağlamak için evdeki eşyaların, ürünlerin konumuyla ilgili daha detaylı tanımlamalar yapabilirsiniz. (televizyon kapının sol tarafındaki kahverengi vitrinin yanında duruyor, apartmanın kapısından çıktığımızda tam çaprazımızda yer alan yeşil binanın önünde insanlar tartışıyor vb.)

- Tanıdığı, bildiği yerlerin krokisini kâğıda çizmelerini isteyebilirsiniz.
- Ev adresinizi küçük yaşlardan itibaren sıklıkla evde konuşabilir, eve/okula giderken kullandığınız yoldaki detayları onların da fark etmelerini sağlayabilirsiniz. (Zincirlikuyu'dan Sarıyer yönüne dümdüz devam edip, Maslak'a ulaştıktan sonra, İTÜ'yü sağımızda bırakıp hiçbir yere sapmadan gittiğimizde ışıklara gelmeden okula ulaşıyoruz vb.)
- Farklı meyveleri, nesnelere, durumları karşılaştırmasını sağlayarak, bunların benzerlik ve farklılıklarına ilişkin sorular sorabilirsiniz. (Elma ve domates hangi yönlerden benzer, kamyon ve uçak hangi açıdan farklıdır, makas ve bıçak arasında nasıl bir benzerlik vardır? vb.)
- Konuştuğunuz konu hakkında resim çizmesini, çizdiği bir resim hakkında hikâye yazmasını, sevdiği bir konuda şarkı yazmasını ve bunu bestelemesini isteyebilirsiniz. Bunun gibi çalışmalar sağ ve sol beynin aynı anda çalışmasına katkı sağlamaktadır.
- Okulda öğrenilenlerle ilgili kavram ve akıl haritaları çıkarmasını isteyebilirsiniz. Bu haritalar bilgilerin kalıcı hale gelmesine önemli ölçüde yardımcı olmaktadır.
- Masa tenisi, tenis, dans, yüzme, basketbol, futbol ve pek çok sanat-spor faaliyetleri çocukların analitik düşünme becerilerini olumlu yönde etkilemektedir.
- Sıcak-soğuk oyunu, tangram çalışmaları, puzzle, birden fazla yönergenin yer aldığı oyunlar, hayvanın gölgesini gösterip hangi hayvan olduğunu sorma, bir resim gösterip hatırladıklarını sorma vb. çalışma ve oyunlar eşzamanlılık alanının gelişimi için önemli bir katkı sunmaktadır.

Dikkat becerisinin gelişimi için;

- Çocuklarınıza zaman zaman herhangi bir konu hakkında bilgi aktarırken, sesinizin tonunu monotonluktan uzak tutarak heyecanlı bir görüntü çizmeniz dikkatin gelişimine katkı sağlamaktadır. Konuşurken onu heyecanlandırmaya ve merak duygusunu arttırmaya çalışarak, ilgisini yüksek tutmaya çalışın. Sesinizdeki iniş çıkışlar, konuşurken yaptığınız vurgulamalar dikkatin uyanık kalmasını sağlamaya yardımcı olmaktadır.
- Öğrencinin dikkatini vermesi gereken bir faaliyet sırasında zihninde gün içerisinde okulda yaşadığı bir problem, çözemediği duygusal bir durum yer alıyorsa odaklanması çok mümkün olmayacaktır. Bu nedenle önce bu konu hakkında konuşmanız ve kendini ifade etmesine fırsat sunmanız çok önemlidir.

- Sevdiği bir oyunu ya da etkinliği nasıl oynadığını/yaptığını doğru sıralama ile size anlatmasını isteyebilirsiniz.
- Belirlediğiniz bir konu ile ilgili, ana hattan ayrılmadan konuşabilirsiniz. Konudan saptığını hissettiğinizde tekrar ana konuya dönmesi için yönlendirebilirsiniz.
- Sürdürdüğünüz bir etkinlikte, teşvik edici cümleler kullanarak devamlılığı sağlayabilirsiniz.
- Sabredebilme, sebat gösterme duygusunu geliştirmek için birlikte balık tutmaya gidebilir, zaman zaman toplu taşıma araçlarını kullanarak beklemeyi, kalabalık bir ortamda yolculuk ederek buna dayanıklılık geliştirmesini sağlayabilirsiniz.
- “Dikkatimiz belli bir noktada dağılmaya başlar, zira kesintisiz bir dikkat mümkün değildir. Bu nedenle dikkatin dağılmasının önüne geçmek için çocukların zaman zaman küçük molalar vermesine fırsat tanıyın. Bu molalarda yaptığımız faaliyetin konusuyla ilgili bir anınızı anlatabilir, konuya dair bir deney yapabilir, konudan uzaklaşmadan oyunlar oynayabilir, biraz fiziksel egzersiz yaparak kasları harekete geçirebilirsiniz.
- Yeni bir beceriyi kazanmasını istediğinizde bunu parça parça öğretebilirsiniz. Küçük adımlar halinde ilerlemek ve istenen beceri kazanıldıkça bir sonrakine geçmek dikkatinin gelişimine olumlu yönde yansiyacaktır.

Ardıllık becerisinin gelişimi için;

- Bilgiyi hafızada tutabilmek için hafıza kartları, kutu oyunları veya yönergeli oyunlar oynayabilirsiniz.
- Şiir, şarkı, tekerlemeler ile kısa süreli hafızasını güçlendirebilirsiniz.
- Öğrenmesi gereken sıralı kavramları şarkıya, tekerlemeye ya da şiire dönüştürerek sırasının daha kolay farkına varmasını sağlayabilirsiniz.
- İzlediği filmleri, okuduğu hikâye veya kendisine okunan kitapları hatırladığı kadarıyla olayların akış sırasına göre anlatması, çocuğun sıralama becerisini ve hafızasını geliştirecektir.
- Sayıların sıralanmasına dayalı "sayı bulmacaları" çözerek, ardışık düzenleme becerisini geliştirmesine destek olabilirsiniz.

- İçerisinde “dün-bugün-yarın, geçen sene-önümüzdeki sene, az sonra-az önce, hafta içi- hafta sonu vb.” zaman öğelerinin geçtiği cümleler kurmaya özen gösterin. Bu durum, onun zamana yönelik sıralama becerilerinin gelişimine katkı sağlayacaktır.
- Sesli hikâyeler, sesli çocuk tiyatroları dinleyerek, dinlediđi içerikle ilgili sorular sorabilirsiniz.

Keyifli güzel bir tatil dileriz...

*FMV Özel Ayazađa Işık İlköğretim Kurumu
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi*

KAYNAKÇA:

- Yrd. Doç. Dr. Tamer Ergin. *Çocukların Bilişsel İşlemlerini Değerlendirmede Yeni Bir Yaklaşım: Pass Teorisi Ve Bilişsel Değerlendirme Sistemi*
- Prof. Dr. Yankı Yazgan. *Okul Çağı Dehb Olan Çocuk Ve Gençlerin Anne-Babalarına Öneriler*
- Klinik Psk. Dr. Olcay GÜNER / Klinik Psk. Nur Dinçer GENÇ. *Öğrenmenin 8 Nörogelişimsel Basamağı Eğitim Notları*